

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 30ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 1993

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ε Π Ι Σ Η Μ Ο Σ Υ Π Ο Δ Ο Χ Η
ΤΟΥ ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΟΣ ΜΕΛΟΥΣ
κ. FRANÇOIS TERRÉ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ κ. ΚΩΝΣΤ. ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΥ

Φίλτατε Συνάδελφε,

Χαίρω ιδιαίτερα, ότι επί τη προεδρεία μου, εισέρχεσθε ως μέλος αντεπιστέλλον στην Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. Ἐνθυμοῦμαι τὶς πρῶτες ἐντυπώσεις μου γιὰ τὴν προσωπικότητα καὶ τὴν ἐπιστημοσύνη τοῦ ἔργου σας, ὅταν στὰ χρόνια τῆς ἐξορίας μου στὸ Παρίσι συχναῖζουμε καὶ οἱ δύο καὶ μετέχουμε πολὺ ἐνεργὰ στὸ περίφημο Σεμινάριο τῶν ἀειμνήστων Καθηγητῶν Batiffol καὶ Villey, τοῦ Πανεπιστημίου Paris II.

Κοινὸς φίλος, καὶ ἀρμοδιώτατος, ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Κύριος Γεώργιος Μιχαηλίδης-Νουάρος θὰ ἐκθέσει ἐμπεριστατωμένα τὴν ἐπιστημονικὴ σταδιοδρομία σας καὶ τὰ κύρια στοιχεῖα τοῦ ἔργου σας. Περιορίζομαι ἄρα νὰ σᾶς ἀπευθύνω συγχαρητήρια καὶ νὰ σᾶς εὐχηθῶ δημιουργικὲς ἐπιδόσεις καὶ ἐφεξῆς, συνοδευμένες καὶ ἀπὸ εὐτυχήματα πέραν τῆς ἐπιστήμης.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ-ΝΟΥΑΡΟΥ

Κύριε Πρόεδρε τῆς Ἀκαδημίας,

Κύριοι Συνάδελφοι, Κύριοι Καθηγητές, Κυρίες καὶ Κύριοι,

Μὲ πολλὴ χαρὰ ὑποδεχόμεθα σήμερα στὸ Ἀνώτατο αὐτὸ πνευματικὸ Ἴδρυμα, τὸν καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Παρισίων κ. Francois Terré, πολὺ διακεκριμένο καὶ ἐκλεκτὸ πνευματικὸ ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν πανεπιστημιακὴ του διδασκαλία καὶ τὴν πολὺ ἀξιόλογη πνευματικὴ του δραστηριότητα ἔχει ἀναγνωρισθεῖ διεθνῶς ὡς ἐξαίρετος ἐρευνητὴς καὶ ὡς σημαντικὸς συγγραφέας τῶν κλάδων τοῦ ὅλου ἰδιω-

τικού δικαίου, τῆς νομικῆς κοινωνιολογίας, τῆς γενικῆς θεωρίας καὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ δικαίου.

Γεννηθεὶς τὸ 1930, ἄρχισε τὶς πανεπιστημιακὰς σπουδὰς του στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τῆς Σορβόνης, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀποφοίτησε τὸ 1950 ὡς *licencié ès lettres*. Στὴ συνέχεια ἐπιδόθηκε μὲ μεγάλο ζῆλο καὶ ἐπιτυχία στὶς νομικὰς του σπουδὰς στὸ Πανεπιστήμιον Παρισίων, καὶ ἀνακηρύχθηκε διδάκτωρ τοῦ Δικαίου τὸ 1955. Δύο χρόνια ἀργότερα, τὸ 1957 ἐπέτυχε στὸ διαγωνισμὸ τῆς ἐκλογῆς πανεπιστημιακῶν καθηγητῶν τοῦ Δικαίου, καὶ ἔτσι ἄρχισε σὲ ἡλικία μόλις 27 ἐτῶν τὴ λαμπρὴ πανεπιστημιακὴ του σταδιοδρομία, κατὰ τὴ διάρκειαν τῆς ὁποίας ὑπηρετήσασα τὰ πανεπιστήμια τοῦ Στρασβούργου, τῆς Lille, τῆς Nanterre καὶ ἀπὸ τὸ ἔτος 1969 στὸ Πανεπιστήμιον Παρισίων, στὸ ὁποῖο ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Ἀστικὸ Δίκαιο διδάσκει καὶ Κοινωνιολογία τοῦ Δικαίου, συνεχίζοντας μὲ ἐπιτυχία καὶ μὲ πρωτότυπὴ σκέψιν τὸ ἔργο τοῦ καθηγητῆ *Jean Carbonnier*.

Παράλληλα μὲ τὰ διδακτικά του καθήκοντα ὁ καθηγητὴς *Terré* συμμετέσχε ἐνεργῶς στὶς ἐργασίαι τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ γαλλικοῦ ἀστικοῦ δικαίου, τοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου, τῆς πολιτικῆς δικονομίας κλπ., καὶ εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πρωτεργάτας τῆς διεθνοῦς συνεργασίας στὸ πεδίο τοῦ δικαίου καὶ τῆς κοινωνικῆς φιλοσοφίας.

Σχετικὰ σημειώνουμε ὅτι ὁ κ. *Terré* εἶναι μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς Διεθνοῦς Ἑνώσεως τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Δικαίου (*Présidium der Internationalen Vereinigung für Rechts — und Sozialphilosophie*), ἐπίσης Πρόεδρος τῆς γαλλικῆς Ἑνώσεως Φιλοσοφίας τοῦ Δικαίου (*Association française de Philosophie du Droit*) καὶ Ἀρχισυντάκτης (*Rédacteur en chef*) τοῦ παγκοσμίου φήμης περιοδικοῦ *Archives de Philosophie du Droit*, τοῦ ὁποίου εἶναι τακτικὸς συνεργάτης ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1957.

Ἀκαταπόνητος καὶ ἐκλεκτὸς συγγραφέας ἔχει δημοσιεύσει μόνος του ἢ μὲ τὴν συνεργασία πανεπιστημιακῶν καθηγητῶν μιὰ σειρά σημαντικῶν συγγραμμάτων, τὰ ὁποῖα καλύπτουν ὀλόκληρην τὴν ὕλην τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, ἔχουν ἐκδοθεῖ σὲ ἐπανειλημμένες ἐκδόσεις καὶ προσφέρουν μεγάλας ὑπηρεσίας στὴ νομικὴ ζωὴ. Ἀπὸ τὰ λοιπὰ νομικὰ ἔργα του σημειώνουμε τὸ βιβλίον του γιὰ τὸ δίκαιο τῶν ἐμπορικῶν ἐταιρειῶν (σὲ 3 τόμους), καὶ τὸ πολὺ γνωστὸ βιβλίον του «Οἱ μεγάλας ἀποφάσεις τῆς νομολογίας στὸ ἀστικὸ δίκαιο» (*«Les grands arrêts de la jurisprudence civile»*), ποὺ ἐκδόθηκε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ 1934 ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο ἐπιφανῆ ἀστικολόγον *Henri Capitant* καὶ τώρα κυκλοφορεῖ σὲ ἐνάτη ἐκδοσὴ τοῦ 1991, ἀναθεωρημένη ἀπὸ τὸν ἴδιον μὲ συνεργασία τοῦ *Yves Lecquette*.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ νομικὰ του ἔργα, ὁ συνάδελφός μας ἔχει δημοσιεύσει, ὅπως ἤδη ἐσημείωσα, καὶ ἓνα μεγάλο ἀριθμὸ σημαντικῶν μελετῶν σὲ θέματα τῆς κοινωνιο-

λογίας τοῦ δικαίου, τῆς γενικῆς θεωρίας καὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ δικαίου. Ἐκτός ἀπὸ τὶς πολὺ ἀξιόλογες ἀδελφές μελέτες του θὰ μνημονεύσω ἐνδεικτικὰ μόνον τὴ μελέτη του γιὰ τὴν κοινωνιολογικὴ σημασία τῶν συμβάσεων στὴ νομικο-κοινωνικὴ ζωὴ (ποὺ δημοσιεύθηκε τὸ 1967 στὸ *Archives de Philosophie du Droit*) καὶ τὴ μελέτη του γιὰ τὴν «Ἀτομικὴ καὶ τὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη κατὰ τὸ σύγχρονο ἀμερικανὸ φιλόσοφο *John Rawls*», ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μιὰ κριτικὴ ἔκθεση τῶν συζητήσεων τοῦ φιλοσοφικοῦ συνεδρίου τοῦ 1987, ποὺ εἶχε ὀργανωθεῖ ἀπὸ δύο γαλλικὲς φιλοσοφικὲς ἐταιρεῖες.

Τέλος θὰ ἀναφέρω τὸ πρόσφατο καὶ πολὺ ἀξιόλογο βιβλίον του «Γενικὴ Εἰσαγωγή στὸ Δίκαιο» (*Introduction Générale au Droit*, 1991), στὸ ὁποῖο ὁ ἐκλεκτὸς αὐτὸς συγγραφεὺς ἀναπτύσσει μὲ ὀξύνεια καὶ συνθετικὴ δύναμη τὶς νεότερες ἐξελίξεις τῆς γενικῆς θεωρίας τοῦ δικαίου, τῆς λογικῆς τοῦ δικαίου, τῆς νομικῆς ἐθνολογίας καὶ σημασιολογίας (*sémiologie juridique*) καὶ ἔτσι προσφέρει μιὰ πολὺπλευρὴ εἰκόνα τῆς σύγχρονης νομικῆς πραγματικότητος καὶ τῶν νέων προβλημάτων ποὺ ἔχουν προκύψει συνεπεία τῶν συνεχῶν προόδων τοῦ τεχνολογικοῦ πολιτισμοῦ. Ἐπίσης προσθέτω ὅτι ὁ καθηγητὴς *Terré*, τοῦ ὁποῖου ἔργα ἔχουν βραβευθεῖ δύο φορές ἀπὸ τὴ γαλλικὴ Ἀκαδημία τῶν Ἠθικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν (μὲ τὸ *Prix Hamel* τὸ 1975 καὶ τὸ *Prix Limantour* τὸ 1985), ἔχει προβεῖ ἐπανελημμένα σὲ ἐπιστημονικὲς ἀνακοινώσεις στὰ πανεπιστήμια Ἀθηνῶν, Θεσσαλονίκης καὶ Κομοτηνῆς καὶ εἶναι θερμὸς φίλος τῆς χώρας μας, ὅπου ἔχει ἤδη μεγάλο ἀριθμὸ μαθητῶν καὶ θυμαστῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους πολλοὶ ἔχουν ἤδη καταλάβει ὑψηλὲς θέσεις στὰ πανεπιστήμιά μας καὶ στὴν κοινωνία.

Mon cher confrère et ami,

J'ai essayé de présenter en très grandes lignes, en grec, votre très importante oeuvre scientifique sur la science du droit civil, sur la sociologie juridique et sur la théorie générale du Droit.

J'ai éprouvé vraiment quelques difficultés pour accomplir cette tâche par suite du très grand nombre de vos travaux scientifiques, de la richesse de votre pensée originale et de la profondeur de vos recherches pluridisciplinaires.

Toutefois je suis sûr que la conférence que vous nous donnerez dans un instant complètera et remplira les lacunes de mon exposé.

En terminant ces pensées, je crois de mon devoir, mon cher confrère, de vous exprimer de nouveau nos sentiments d'estime, très profonde, pour votre personnalité de savant et de chercheur, ainsi que nos remerciements très chaleureux pour avoir bien voulu venir dans notre pays et parler à cette salle, en renforçant ainsi les liens intellectuels et moraux qui unissent nos deux peuples.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΟΣ ΜΕΛΟΥΣ κ. FRANÇOIS TERRÉ

*Monsieur le Président,
Messieurs les Académiciens,*

Vous me faites bien grand honneur en me recevant parmi vous en qualité de membre correspondant de votre Illustre Académie. Je vous en remercie très profondément.

L'accueil qu'aujourd'hui vous me réservez est une circonstance exceptionnelle qui me permet de vous dire ma gratitude. Moi aussi, cher Monsieur le Président Despotopoulos, je garde un bien précieux souvenir de nos rencontres passées, orales ou écrites, et je vous remercie de ce que vous venez d'exprimer.

Je veux dire tout spécialement ma reconnaissance à Monsieur l'Académicien Georges Michaelidès-Nouaros, à qui je dois d'être ici aujourd'hui et qui vient, du fond du coeur et de l'esprit, de me présenter à vous en des termes qui dépassent — et de loin — les mérites du récipiendaire. Heureux de ce diplôme, conscient d'une réception dont, très attaché à votre pays et à votre culture, je garderai le souvenir ému, me voici appelé à ne pas trop vous décevoir ou vous lasser en vous entretenant de la rénovation du code civil français.

*
* *

LA RÉNOVATION DU CODE CIVIL FRANÇAIS

Longtemps avant la célébration de son Centenaire, la question de la révision du code Napoléon fut posée. Sans doute n'ignorait-on pas le retentissement qu'il avait connu dans le monde. Mais le temps avait passé et les tribunaux avaient été de plus en plus contraints d'innover pour satisfaire à des demandes pressantes. Ultérieurement, l'apparition de nouveaux codes en Europe, spécialement en Allemagne et en Suisse, concurrença de manière grandissante le modèle français. Et si l'on observe, à la lumière de la sociologie juridique, que ce code n'avait pas, sitôt mis en vigueur, été assimilé et appliqué dans la société française, force est de constater qu'au début comme à la fin du siècle dernier, le succès incontesté du chef-d'oeuvre n'a vraiment dominé que pendant quelques décennies.

Après la célébration du Centenaire, plus de quarante ans, pourtant, s'écou-